

LESI ZOLTÁN

Fogarasi Árpád amygdalája

Az 1980-as években Fogarasi Árpád az első síkfuturista építész a saját udvarában bunkert épített, mert félt, hogy bármikor bekövetkezhet egy atomtámadás. A „védelmi berendezés” építésébe az arab–izraeli konfliktus kiélesedése miatt 1985. augusztus 1-jén kezdett. Szerinte hamarosan olajat fognak találni, és akkor Szabolcs-Szatmár megye többet ér majd, mint a Sínai-félsziget, így a fenyegetettség is megnő. Árpád nagy szegénységben a magyar puszta szélén lakott. Bogdány Ferenc húsipari dolgozó amatőr dokumentumfilmet készített Fogarasival és szomszédjával, Szalacsi Sándorral.¹

A vasbetonból készült bunker a küszöbtől az alapozástól lefele 1 méter mély, fölfele 3 méter plusz a tető, amely 1,2 méter vastag betonszerkezet lesz. Úsztatott betonból készült az épületet vasgerendák tartják, amelynek piramis alakú teteje az 500 kilogramm nyomást is elbírta volna négyzetcentiméterenként. A szellőzés a véskijáraton keresztül történt volna, ahol saválló csövek, csapok, szelepek vezetnek a külvilág felé. A gémeskút a bunker előtt található, még mindig használható. Fogarasi nem tudott semmit a kémiáról, de olyan gépet akart létrehozni, amely a hermetikusan lezárt bunkerben egy kút vizéből vonja ki az oxigént. Az üveget is gyűjtötte Fogarasi, mint az ideális radioaktivitásnak ellenálló és vízálló csomagolóanyagot. Nem sikerült megépítenie a szerkezetet, és a bunker elhagyatottá vált, mert elfogyott Fogarasi pénze. A Föld nevű bolygón így kell gondolkodni, sajnos, mert ha a csillagok körüli térbe kerülne az emberiség, akkor már minden csak energia kérdése lesz. Hosszú távra tervez, mondta Fogarasi, de bekerült néhány TV-műsorba, és a szomszédja, Szalacsi Sándor lett az első magyar internetes mém 2002-ben.

A bunkerember igaz történetét csak kevesen ismerik. Fogarasi mindenét a bunkerbe fektette, a háza romokban állt. Az első felesége, aki nem akart a bunkerbe költözni, a házasságkötés után néhány nappal elvált tőle. A második felesége egy ideig eltúrta, hogy Árpád eltűnik időnként a bunkerban, de neki a kényelem fontosabb volt, mint a biztonság. Végül ő is elhagyta Fogarasit, és megtiltotta neki, hogy látogassa a gyermekét. Szalacsi Sándor, a szomszéd, alkoholista lett, és először verte, majd extrém önvédelemből megölte feleségét. Szalacsi börtönben volt, amikor híres lett az interneten. A 2000-es évek megteremtették Magyarországon a társadalom

¹ Ferenc Bogdány: Az atombunker: https://www.youtube.com/watch?v=8Sjj_1Hs-N4 Letöltve: 2019. 07. 27.

számára a jó-munkás embert. Fogarasi Árpád megalapította az Anyag Erő és Energia Pártot, amelynek jelenleg ő az egyetlen tagja, de azóta is követőket keres. A párt célja minden város közelében egy nagyméretű bunker építése. Rendszeresen készülnek felvételek Fogarasival, de a legtöbben csak bolondnak tartják, de majd ők is meglátják, hogy végül igaza lesz.

Az elmúlt években a bolygó kicsi lett, mint egy bunker, ahol az erőforrások, mint például az ivóvíz, a tiszta levegő és az élelmiszer fogynak. A felmelegedő bolygó vagy az atomtámadás félelmet és álmatlan éjszakákat váltott ki belőlem. Bár nem vagyok a vegyi reakciók szakértője, elkezdtem gondolkodni olyan gépekről, amelyek csökkenthetik az üvegházhatást. Ahelyett, hogy csökkenteném a szén-dioxid-kibocsátást, az elképzelt gépem szén-dioxidot alakítana oxigénné vagy más hasznos anyaggá. A gép úgy működne, mint a nagyon hatékony fák.

Egy síkfuturista szakértőtől megtudtam, hogy az agyamnak ugyanaz a része, amely a félelmemért felelős, okozza a kapzsi fogyasztást és a globális felmelegedést.² Az amygdala alapja az idegszövet mandula alakú része, amely az agy mindkét oldalán található. Felelős az érzelmekért és a túlélési ösztönökért. Szinte függetlenül működik a limbikus rendszertől. Az amygdala szabályozza az érzelmeket, mint a haragot, a félelmet, a szomorúságot, a szexuális vágyat és az agressziót. Például ha valaha valaki megtapasztalta egy kutya támadását, az amygdala tárolja ezt a memóriát, és ezáltal növeli a félelmet a kutyáktól. Talán ezért van, hogy nyáron jobban félünk az elsivatagosodástól és a két fokos melegedéstől? Fogarasi Árpád és más bunkerépítők túlfellett amygdalájáról összehasonlítható tanulmányt akart írni néhány amerikai professzor,³ de ők csak paranoiának hívták a jelenséget. Veszély esetén az amygdala lelassíthatja az agykérget, felszabadíthatja a stresszhormonokat, és növeli a vérnyomást. Tehát az amygdala az emlékeimre vagy történelmi ösztöneimre alapozva irracionális félelmeket és viselkedést képes elindítani. Egy másik tanulmány szerint többet eszünk, mint amennyi szükséges, mert az ősembereknek történelmileg nem mindig volt ételük, így a hasukon zsírt tároltak a sovány időkre.⁴ Ma annyit fogyasztunk, amennyit megengedhetünk magunknak, vagy még többet. A szén-dioxid környezetvédelmi lábnyomom körülbelül 3,5-szerese annak, amit a Földön 7 milliárd ember képes túlélni komoly környezeti összeomlás nélkül. A szén-dioxid-transzformátor gépem kompenzálná a fogyasztásomat, és én meg az amygdalám megnyugodhatnánk.

² Nicholas Smith & Anthony Leiserowitz: The Role of Emotion in Global Warming Policy Support and Opposition in Risk Anal. 2014 May; 34(5): 937–948.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4298023/>

³ Pinkham AE, Liu P, Lu H, Kriegsman M, Simpson C, Tamminga C: Amygdala Hyperactivity at Rest in Paranoid Individuals With Schizophrenia. Am J Psychiatry. 2015. augusztus 1.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25815418>

⁴ Letöltve: 2019. 07. 27: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/why-women-need-fat/201205/why-are-we-eating-so-much-more-we-used>

Rájöttem, hogy már létezik többfajta szén-dioxid-átalakító gép. Egy nagy újrahasznosító központ állványán 18 fém ventilátor van, egymás tetejére rakva. Ezek a ventilátorok beszívják a környező levegőt, és a kémiailag bevont szűrők belsejében elnyelik a szén-dioxidot. Néhány óra alatt telítettek. Az újrahasznosító létesítményből származó hulladékhőt használva a szűrőket 100 °C-ra melegítjük, majd tiszta szén-dioxid-gázt gyűjtünk.⁵ A szén-dioxidot üvegházakba fújják, így a káposzta gyorsabban nő. Egy másik gép a szén-dioxidot szénné alakítja át ugyanazon technológiával.⁶ Egy autógyártó is kísérletezik azzal, hogy üzemanyagot vonjon ki szén-dioxidból és vízből.⁷ A vizet felmelegítik, hogy gőzt képezzenek, amely magas hőmérsékletű elektrolízissel bomlik hidrogénre és oxigénre. A hidrogén reagál a szén-dioxiddal a szintézisreaktorokban, ismét nyomás alatt és magas hőmérsékleten. A reakció terméke a kék üzemanyag, egy hosszú szénláncú szénhidrogén-vegyületekből készült folyadék. Az új technológiákat fejlesztő vállalkozók persze napelemekből kapják az áramot, miközben kísérleteznek a szén-dioxid szűrésével és átalakításával. A hatékonyság még mindig alacsony, szinte elhanyagolható ahhoz, hogy valódi változást lehessen elérni.

Mert nagyon nehéz elkapni a szén-dioxid-molekulákat.

⁵ Matt McGrath: "Climate's magic rabbit: Pulling CO2 out of thin air," in: BBC.com, Letöltve: 2019. 07. 27: <http://www.bbc.com/news/science-environment-41816332>

⁶ Alister Doyle: "From thin air to stone: greenhouse gas test starts in Iceland." in: Reuters, Letöltve: 2019. 07. 27: <https://www.reuters.com/article/us-climatechange-carbon/from-thin-air-to-stone-greenhouse-gas-test-starts-in-iceland-idUSKBN1CG2D4>

⁷ <https://www.audi.co.uk/about-audi/latest-news/audi-primers-the-pumps-with-new-synthetic-water-based-e-diesel.html>